

ОТЗЫВ

научного консультанта, доктора сельскохозяйственных наук, профессора Горелик Ольги Васильевны на диссертационную работу Нусупова Аманжана Максуткановича «Продуктивность симментальских коров молочного типа «Иртышский» и их помесей в условиях ТОО «Камышинское», представленную на соискание ученой степени доктора ...

Развитию отрасли молочного скотоводства придается большое внимание во всем мире, поскольку она обеспечивает все возрастающее население полноценными продуктами питания, такими как молоко и говядина и пищевую промышленность сырьем для переработки. Увеличение их производства обеспечивается повышением генетического потенциала продуктивности животных и созданием необходимых условий для обеспечения ее проявления. В настоящее время совершенствование отечественных пород проводится с использованием генофонда лучших мировых пород за счет широкого применения семени лучших быков-производителей. Чаще всего для производства молока используются породы молочного и комбинированного направления продуктивности, из которых выделяются такие как голштинская, черно-пестрая и симментальская.

Генофонд первой широко используют для получения помесей с высоким уровнем молочной продуктивности и хорошей пригодности для использования в условиях промышленной технологии молока. Однако данных о результатах таких работ недостаточно и они несколько противоречивы, часто проводятся в эколого-кормовых условиях зоны отличной от природно-климатических и кормовых условиях степной зоны Северо-Восточного Казахстана. Изучение продуктивных качеств коров симментальской породы молочного типа «Иртышский» и его помесей в данных условиях разведения актуально и имеет научно-практическое значение для разработки дальнейшего направления селекционно-племенной работы по совершенствованию породного типа «Иртышский».

В связи с этим диссертационная работа Нусупова А.М. выполнена на актуальную тему и имеет народнохозяйственное значение.

Диссертационная работа выполнена на кафедре «Технологии производства продукции животноводства» НАО Казахский Национальный Аграрный Университет. В период проведения исследований соискатель обучался в очной докторантуре при кафедре «Технологии производства продукции животноводства».

За время выполнения диссертационной работы соискатель проявил высокие организаторские способности, хорошее владение теоретическим и практическим материалом, самостоятельность и трудолюбие. Это позволило ему провести все запланированные эксперименты на высоком методическом уровне, получить цифровой материал, провести его биометрическую обработку, свести его в таблицы, дать обоснованную интерпретацию. При этом соискателю принадлежит научная идея, разработка методики проведения исследований, анализ и описание результатов, подготовка материала к печати, научное обоснование полученных результатов и вытекающих из них выводов и предложений производству, оформление полученных результатов в виде диссертационной работы. В процессе подготовки работы соискатель проявил себя как хорошо подготовленный научный работник.

Научная новизна проведенных Нусуповым А.М. исследований состоит в том, что впервые в природно-климатических и кормовых условиях степной зоны Северо-Восточного Казахстана проведены комплексные исследования по сравнительному изучению хозяйственно-полезных качеств животных симментальской породы молочного типа «Иртышский» и их помесей с быками симментальской и красно-пестрой голштинской пород зарубежной селекции. Установлены оптимальные схемы скрещивания для получения наиболее продуктивных помесей, отличающихся хорошими технологическими качествами и адаптированных к местным условиям окружающей среды.

Практическая значимость проведенных Нусуповым А.М. исследований определяется выявлением дополнительных резервов повышения продуктивности молочного скота при скрещивании маточного поголовья коров симментальской породы молочного типа «Иртышский» с быками зарубежной селекции симментальской и красно-пестрой голштинской пород.

Результаты научных исследований внедрены и используются в ТОО «Камышенское» Шемонайхинского района Восточно Казахстанской области.

Полученные соискателем теоретические и практические данные могут быть использованы все сельскохозяйственных предприятиях разных форм хозяйствования с развитой отраслью молочного скотоводства для увеличения производства молока.

Содержание диссертационной работы достаточно полно отражено в 12 научных статьях, в том числе 4 – в рецензируемых научных изданиях. Личный вклад соискателя в опубликованных работах составляет 95%.

Основные положения работы докладывались и получили одобрение на региональных и международных научно-практических конференциях.

Как научный консультант считаю, что диссертационная работа Нусупова Аманжана Максуткановича «Продуктивность симментальских коров молочного типа «Иртышский» и их помесей в условиях ТОО «Камышинское» является завершенной научно-квалификационной работой. По актуальности, научной новизне и практической значимости работа соответствует критериям п. 9 Положения о присуждении ученых степеней, утвержденного постановлением Правительства Республики Казахстан №842 от 24 сентября 2013 г., предъявляемым к докторским диссертациям, а сам соискатель Нусупов Аманжан Максутканович заслуживает присуждения ученой степени PhDдоктора по специальности 6D080200 «Технология производства продуктов животноводства».

Научный консультант:

доктор сельскохозяйственных наук
профессор, ФГБОУ ВО «Уральский
государственный аграрный университет»,
кафедра биотехнологии
и пищевых продуктов,
профессор

Горелик Ольга Васильевна

620075, г. Екатеринбург,
Ул. Карла Либкнехта, 42
ФГБОУ ВО «Уральский государственный
аграрный университет»
тел. 89221309590
E.mail: olgao205en@yandex.ru

Подпись профессора Горелик О.В. заверяю
Ученый секретарь Ученого Совета ФГБОУ ВО
Уральский ГАУ

Быкова Ольга Александровна

**Ғылыми кеңесші, ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы, профессор
Горелик Ольга Васильевнаның Нусупов Аманжан Максуткановичтің доктордың
ғылыми дәрежесін алуға ұсынылған «Камышинское» ЖШС жағдайында «Ертіс»
сүтті типті симментал сиырларының және оның будандарының өнімділігі
тақырыбындағы диссертациялық жұмысына**

ПІКІРІ

Сүт тұқымды мал шаруашылығы саласын дамытуға бүкіл әлемде үлкен көңіл бөлінеді, өйткені ол саны артып келе жатқан халықты сүт және сиыр еті сияқты толық азық-түлікпен және тамақ өнеркәсібін қайта өңдеуге арналған шикізатпен қамтамасыз етеді. Олардың өндірісін ұлғайту мал өнімділігінің генетикалық әлеуетін арттыру және оның көрінуін қамтамасыз ету үшін қажетті жағдайлар жасау арқылы қамтамасыз етіледі. Қазіргі уақытта отандық тұқымдарды жетілдіру үздік бұқалардың тұқымын кеңінен қолдану есебінен үздік әлемдік тұқымдардың тектік қорын пайдаланумен жүргізіледі. Көбінесе сүт өндіру үшін сүт және аралас өнімділік бағыттарының тұқымдары қолданылады, олардан голштейн, кара-ала және симменталь болып ерекшеленеді.

Бірінші тектік қордың сүт өнімділігі жоғары және сүттің өнеркәсіптік технологиясы жағдайында қолдануға жарамды будандарды алу үшін кеңінен қолданылады. Алайда, мұндай жұмыстардың нәтижелері туралы мәліметтер жеткіліксіз және олар біршама қарама-қайшы келеді, көбінесе Солтүстік-Шығыс Қазақстанның дала аймағының табиғи-климаттық және жемшөп жағдайларынан өзгеше аймақтың экологиялық-жемшөп жағдайларында өткізіледі. "Ертіс" сүт тұқымды симменталь сиырлардың және оның будандарының өнімді қасиеттерін зерттеу осы өсіру жағдайында өзекті және "Ертіс" тұқым түрін жетілдіру бойынша селекциялық-асыл тұқымды жұмыстың одан әрі бағытын әзірлеу үшін ғылыми-тәжірибелік маңызы бар.

Осыған байланысты А. М. Нусуповтың диссертациялық жұмысы өзекті тақырыпта орындалды және ұлттық экономикалық маңызы бар.

Диссертациялық жұмыс «Қазақ ұлттық аграрлық университеті» КЕАҚ «Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы» кафедрасында орындалды. Зерттеу барысында ізденуші «Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы» кафедрасында күндізгі докторантурада білім алды.

Диссертация жазу барысында ізденуші жоғары ұйымдастырушылық қабілеттерін, теориялық және тәжірибелік материалдарды жақсы меңгергенін, дербестігі мен еңбекқорлығын таныта білді. Бұл оған барлық жоспарланған эксперименттерді жоғары әдістемелік деңгейде жүргізуге, цифрлық материал алуға, оны биометриялық өңдеуге, кестелерге келтіруге, негізделген түсіндірме беруге мүмкіндік берді. Бұл ретте, ізденушіге ғылыми идея, зерттеу жүргізу әдістемесін әзірлеу, нәтижелерді талдау және сипаттау, материалды басыплымға шығаруға дайындау, алынған нәтижелер мен олардан туындайтын қорытындылар мен өндіріске ұсыныстарды ғылыми негіздеу, алынған нәтижелерді диссертациялық жұмыс түрінде ресімдеу жұмыстары тиесілі. Жұмысқа дайындық барысында ізденуші өзін жақсы дайындалған ғылыми жұмыскер ретінде көрсетіп танытты.

А.М. Нусупов өткізген зерттеулердің ғылыми жаңалығы: Солтүстік-Шығыс Қазақстанның дала аймағының табиғи-климаттық және жемшөп жағдайларында алғаш рет «Ертіс» симменталь сүт тұқымды тұқымды малдың шаруашылық-пайдалы қасиеттерін және олардың шетелдік селекцияның симменталь және қызыл-ала голштейн тұқымды бұқаларымен будандарын салыстырмалы зерттеу бойынша кешенді зерттеулердің жүргізілуі. Жақсы технологиялық қасиеттерімен ерекшеленетін және қоршаған ортаның жергілікті жағдайларына бейімделген ең өнімді будандарды алу үшін оңтайлы қиылысу сызбалары орнатылды.

А.М.Нусупов жүргізген зерттеулердің тәжірибелік маңызы «Ертіс» сүт тұқымды симменталь сиырлардың аналық басын шетелдік симменталь және қызыл-ала голштейн тұқымдарының бұқаларымен будандастыру кезінде сүт тұқымды малдың өнімділігін арттырудың қосымша резервтерін анықтау арқылы анықталады.

Ғылыми зерттеулердің нәтижелері Шығыс Қазақстан облысы Шемонайха ауданының «Камышинское» ЖШС-не енгізілді және пайдаланылады.

Ізденуші алған теориялық және тәжірибелік деректерді сүт өндірісін ұлғайту үшін сүт тұқымды мал шаруашылығының дамыған саласы бар шаруашылықтың әртүрлі нысандарындағы ауылшаруашылық кәсіпорындарында пайдалануға болады.

Диссертациялық жұмыстың мазмұны 12 ғылыми мақалада, оның ішінде 4 рецензияланған ғылыми басылымда толық көрсетілген. Ізденушінің жарияланған жұмыстардағы жеке үлесі 95%-ды құрайды.

Жұмыстың негізгі ережелері баяндалды, аймақтық және халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияларда мақұлданды.

Ғылыми кеңесші ретінде Нусупов Аманжан Максуткановичтің доктордың ғылыми дәрежесін алуға ұсынылған «Камышинское» ЖШС жағдайында «Ертіс» сүтті типті симментал сиырларының және оның будандарының өнімділігі диссертациялық жұмысы ғылыми-білікті жұмыс болып табылады деп есептеймін. Өзектілігі, ғылыми жаңалығы және тәжірибелік маңызы бойынша жұмыс докторлық диссертацияларға ұсынылатын Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 24 қыркүйектегі №842 қаулысымен бекітілген Ғылыми дәрежелер беру туралы қағидалар 9-тармағының өлшемдеріне сәйкес келеді, ал ізденуші Нусупов Аманжан Максутканович 6D080200 «Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы» мамандығы бойынша PhD докторы ғылыми дәрежесін алуға лайық деп санаймын.

Ғылыми кеңесші:

ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы,
профессор, «Орал мемлекеттік аграрлық
университеті» ФМБ ЖБМ
Биотехнология және тамақ өнімдері
кафедрасының профессоры

/колы/

Горелик Ольга Васильевна

620075, Екатеринбург қаласы,
Карл Либкнехт көшесі, 42
«Орал мемлекеттік аграрлық
университеті» ФМБ ЖБМ
Тел.: 89221309590
E-mail: olgao205en@vandex.ru

Профессор Горелик О.В. колтаңбасын куәландырамын
Орал МАУ ФМБ ЖБМ Ғылыми кеңесінің
Ғылыми хатшысы

/колы/

Быкова Ольга Александровна

Елтаңбалы мөр: / Ресей Федерациясының Ауыл шаруашылығы министрлігі * «Орал мемлекеттік аграрлық университеті» жоғары білім берудің федералдық мемлекеттік бюджеттік білім беру мекемесі * НМТН 1036603485005/